

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. gruodžio 21 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Alės Bukaviniienės, Gražinos Davidonienės ir Sigitos Rudėnaitės (kolegijos pirmininkė ir pranešėja),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovės R. Š. **automatizuotų informacinių sistemų komandinės ūkinės bendrijos „Aiva Sistema“** kasacinį skundą dėl Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. sausio 18 d. sprendimo peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės R. Š. automatizuotų informacinių sistemų komandinės ūkinės bendrijos „Aiva Sistema“ ieškinį atsakovei uždarajai akcinei bendrovei „Polivektris“ dėl skolos priteisimo ir pagal atsakovės uždarnosios akcinės bendrovės „Polivektris“ priešieškinį ieškovai R. Š. automatizuotų informacinių sistemų komanditinei ūkinei bendrijai „Aiva Sistema“ dėl skolos ir delspinigių priteisimo.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių teismo vaidmenį įrodinėjimo procese, taip pat naujų įrodymų priėmimo apeliacinės instancijos teisme ribojimus, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovė R. Š. automatizuotų informacinių sistemų komanditinė ūkinė bendrija „Aiva Sistema“ prašė teismo priteisti iš UAB „Polivektris“ 9518,97 Eur skolos.
3. Ieškovė nurodė, kad 2016 m. rugsėjo 30 d. sudarė su atsakove sutartį dėl programos „AIVA 9001“ pateikimo ir jos įdiegimo darbų atlikimo; ieškovė atliko darbus, o atsakovė neatsiskaitė.
4. Atsakovė priešieškiniu prašė teismo priteisti iš ieškovės 10 817,99 Eur skolos, 690,10 Eur delspinigių ir 6 proc. metinių procesinių palūkanų.
5. Atsakovė nurodė, kad ieškovė nei sutartyje nustatytais terminais, nei vėliau visiškai neįdiegė programos, atsakovė neturėjo galimybių savo veikloje programą naudotis be trukdžių ir spragų, programa savarankiškai neveikė. 2021 m. kovo 10 d. atsakovė informavo ieškovę, kad nuo 2021 m. balandžio 10 d. vienašališkai nutraukia sutartį dėl esminio sutarties pažeidimo, ir pareikalavo grąžinti sutarties pagrindu sumokėtą 10 817,99 Eur sumą ir 4660,88 Eur delspinigius.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

6. Vilniaus regiono apylinkės teismas 2021 m. balandžio 27 d. preliminariniu sprendimu ieškovės R. Š. automatizuotų informacinių sistemų komandinės ūkinės bendrijos „Aiva Sistema“ ieškinį tenkino ir priteisė ieškovei iš atsakovės UAB „Polivektris“ 9518,97 Eur skolos.
7. Atsakovė pateikė prieštaravimus dėl preliminaraus sprendimo ir priešieškini.
8. Vilniaus regiono apylinkės teismas 2021 m. liepos 22 d. sprendimu Vilniaus regiono apylinkės teismo 2021 m. balandžio 27 d. preliminarų sprendimą ieškinį tenkinti paliko nepakeistą, o atsakovės priešieškini atmetė.
9. Teismas nustatė, kad 2016 m. rugsėjo 30 d. ieškovė ir atsakovė sudarė sutartį Nr. 1609P00238-1 dėl programos „AIVA 9001“ pateikimo ir jos diegimo darbų atlikimo. Sutarties 2.3 punktu ieškovė įsipareigojo atlikti darbus ir atsiskaityti su atsakove trimis etapais. Pagal sutarties 5.3 punktą atsakovei vienašališkai nutraukus sutartį, avansas negrąžinamas, o atsakovė tokiu atveju įsipareigoja sumokėti ieškovei už jau atliktus programavimo darbus. Atsakovė nereikšė ieškovei pretenzijų dėl atliktų darbų, pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.209 straipsnį savo prievolių vykdymo nesustabdė ir nuostolių atlyginti nereikalavo, todėl teismas įvertino, kad atsakovė ieškovės pagal sutartį atliktus pirmo bei antro etapo darbus priėmė kaip atliktus tinkamai.
10. Teismas pažymėjo, kad ieškovė 2020 m. vasario 7 d. pateikė atsakovei sutarties objektą sudarančių ir ieškovės atliktų darbų atlikimo aktą. Atsakovė per sutartyje nustatytą terminą ieškovei pretenzijų dėl atliktų darbų kokybės nepateikė, o vėliau pateiktuose dokumentuose nenurodė konkrečių programos trūkumų. Atsakovė aiškiai nenurodė, kokie konkrečiai darbai nebuvo atlikti, apsiribojo tik abstrakčiomis frazėmis ir nurodymu, kad ji negali naudoti sistemos. Šalys savo įrodinėjamų aplinkybių realumą turi pagrįsti įrodymais, o tokių įrodymų atsakovė ne tik nepateikė, bet net nenurodė, kurių konkrečiai sutarties priedų nuostatų ieškovė neįgyvendino ir kaip tai pasireiškė, nepateikė programos trūkumų sąrašo, specialistų išvadų ir pan. Teismas nurodė, kad atsakovė neįrodė priešieškinyje nurodytų ieškovės sutarties pažeidimų, ieškovės darbai atlikti tinkamai ir atsakovė turėjo už juos sumokėti pagal pateiktą 2021 m. vasario 4 d. PVM sąskaitą faktūrą Nr. 21094 (18 858,53 Eur su PVM).
11. Teismo vertinimu, atsakovė, 2017 m. gruodžio 15 d. papildomai sumokėdama ieškovei 3771,60 Eur sumą, nereikšdama jokių pretenzijų dėl atliktų darbų, pagal CK 6.209 straipsnį nesustabdydama savo prievolių vykdymo, pagal sutartį atliktus pirmo ir antro etapo darbus priėmė kaip atliktus tinkamai.
12. Teismas nusprendė, kad atsakovė neįrodė priešieškinyje nurodytų ieškovės sutarties pažeidimų, ieškovės darbai atlikti tinkamai ir atsakovė

turėjo už juos sumokėti, todėl priteisė ieškovei iš atsakovės likusią nesumokėtą 9518,97 Eur sumą ([CK 6.63 straipsnis](#), 6.200 straipsnis, 6.205 straipsnis).

13. Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2022 m. sausio 18 d. sprendimu, išnagrinėjusi civilinę bylą pagal atsakovės UAB „Polivektris“ apeliacinį skundą, panaikino Vilniaus regiono apylinkės teismo 2021 m. liepos 22 d. sprendimą ir priėmė naują sprendimą, kuriuo ieškinį atmetė, o priešieškinį tenkino ir priteisė atsakovei UAB „Polivektris“ iš ieškovės R. Š. automatizuotų informacinių sistemų komandinės ūkinės bendrijos „Aiva Sistema“ 10 817,99 Eur skolos, 690,10 Eur delspinigių, 6 proc. procesinių metinių palūkanų, skaičiuojamų nuo priteistos 11 508,09 Eur sumos nuo priešieškinio priėmimo teisme dienos – 2021 m. gegužės 25 d. – iki teismo sprendimo visiško įvykdymo.
14. Apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad atsakovė su apeliaciniu skundu pateikė naujus įrodymus: šalių susirašinėjimo elektroniniais laiškais kopijas, 2021 m. rugpjūčio 19 d. specialisto ataskaitą. Atsakovė prašė priimti pateiktus naujus įrodymus, nurodžiusi, jog naujų įrodymų pateikimo būtinybė iškilo po skundžiamo sprendimo priėmimo, nes pirmosios instancijos teismas, pažeiddamas įrodymų tyrimo ir vertinimo taisykles, padarė nepagrįstas išvadas, kad atsakovė neįrodė programos trūkumų.
15. Apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, kad naujų įrodymų pateikimas apeliacinės instancijos teisme yra ribojamas. Pagal [CPK 314](#) straipsnį apeliacinės instancijos teismas atsisako priimti naujus įrodymus, kurie galėjo būti pateikti pirmosios instancijos teisme, išskyrus atvejus, kai pirmosios instancijos teismas nepagrįstai juos atsisakė priimti ar kai šių įrodymų pateikimo būtinybė iškilo vėliau. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išaiškinta, kad apeliacinės instancijos teismas, nusprenddamas dėl kiekvieno naujo pateikto įrodymo, turi aiškintis, ar galėjo šis konkretus įrodymas būti pateiktas pirmosios instancijos teismui, ar vėlesnis įrodymo pateikimas užvilkins bylos nagrinėjimą, ir atsižvelgti į prašomo priimti naujo įrodymo įtaką sprendžiant šalių ginčą. Apeliacinės instancijos teismas, net nustatęs, kad įrodymas galėjo būti pateiktas pirmosios instancijos teisme, turi nustatyti, ar nėra sąlygų taikyti [CPK 314](#) straipsnyje išvardytas išimtis, ir šį įrodymą priimti. Teismas turi taikyti įstatymus tik patikimais duomenimis nustatęs bylai svarbias faktines aplinkybes, todėl tuomet, kai nustatinėjamas fakto klausimas, gali būti priimami nauji sužinoti, išreikšiami įrodymai, jeigu šalis šia teise nepiktnaudžiauja (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. vasario 13 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-38-969/2015](#)).
16. Apeliacinės instancijos teismas, įvertinęs bylos specifiką, įrodinėjimo pareigos šioje byloje turinį, siekdamas visapusiško, teisingo bylos išnagrinėjimo ir išlaikyti protingą pusiausvyrą tarp proceso koncentruotumo, ekonomiško ir dispozityvumo principų, vadovaudamasis teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principais, priėmė ir pridėjo prie bylos su apeliaciniu skundu pateiktus naujus įrodymus.
17. Apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad kai ieškovė pradėjo vykdyti darbus, atsakovė 2018 m. spalio 4 d. pateikė ieškovei pretenziją, kurioje nurodyta, kad sutartyje nustatytas programos įdiegimo terminas buvo pradelstas. Atsakovė 2020 m. sausio 14 d. pateikė ieškovei pretenziją, kurioje nurodyta, jog, kadangi jau daugiau nei metus vėluojama paleisti be spragų ir trukdžių veikiančią sistemą, atsakovė nori nutraukti sutartį dėl ieškovės sutartinių įsipareigojimų nevykdymo ir visų protingų terminų pradelimo, pretenzijoje prašoma grąžinti pagal sutartį sumokėtus 10 817,99 Eur ir sumokėti delspinigius. 2021 m. vasario 4 d. ieškovė pateikė atsakovei raštą dėl sutarties, kuriame nurodė, jog, ieškovei nustatytu terminu nenurodžius priežasčių, kodėl atsakovė nepasirašo 2020 m. vasario 7 d. pateikto akto, laiko, kad akte nurodyti darbai atlikti tinkamai ir užsakovė faktiškai juos priėmė, taip pat pateikė 2021 m. vasario 4 d. 18 858,53 Eur sąskaitą faktūrą. Atsakovė atsisakė pasirašyti 2020 m. vasario 7 d. darbų atlikimo aktą. Pranešimą apie sutarties nutraukimą atsakovė pateikė ieškovei 2020 m. kovo 10 d., informuodama, kad sutartis nutraukta nuo 2020 m. sausio 14 d. Atsakovė ir 2021 m. kovo 10 d. pranešimu informavo ieškovę, kad nuo 2021 m. balandžio 10 d. vienašališkai nutraukia sutartį [CK 6.217 straipsnio](#) pagrindu dėl esminio sutarties pažeidimo – netinkamo sutarties vykdymo ir sutarties termino praleidimo ir pareikalavo iki 2021 m. balandžio 11 d. grąžinti 10 817,99 Eur sumą ir sumokėti 4660,88 Eur delspinigių.
18. Apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, kad sutartyje šalys aiškiai apibrėžė sutarties dalyką – pateikti programą „AIVA 009“, kurios funkcijos išvardytos priede Nr. 1, programos vartojimo instrukcijas ir licenciją naudoti neribojant darbo vietų skaičiaus, užsakovui pateikta programa turi atitikti demonstracinės versijos atitinkamas funkcijas, komercinį pasiūlymą, veikimo aprašymą priede Nr. 2; apmokėti užsakovės darbuotojus dirbti su šia programa, atlikti šios programos įdiegimo darbus, nurodytus priede Nr. 3; po programos įdiegimo ir perdavimo atlikti jos autorinę priežiūrą. Vadinas, ši sutartis yra mišri, nes turi autorinės, paslaugų ir rangos sutarčių bruožų (Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 39 straipsnio 1 dalis, [CK 6.644 straipsnio](#) 1 dalis, 6.716 straipsnio 1 dalis).
19. Apeliacinės instancijos teismas atkreipė dėmesį į tai, kad byloje pateiktas tik vienas darbų perdavimo–priėmimo aktas, kurį atsakovė pasirašyti atsisakė, jis atsakovei pateiktas po to, kai ji 2020 m. sausio 14 d. surašė pretenziją ir informavo norinti nutraukti sutartį. Tuo tarpu sutartyje buvo nustatyta, kad perdavimo–priėmimo aktas bus surašomas pabaigus kiekvieno etapo darbus. Sutarties vykdymo metu buvo nuolat bendraujama ne tik elektroniniais laiškais, atsakovė nuolat išsakydavo ieškovei pastabas dėl programos klaidų ir jos spragų, atsakovė dar 2018 m. spalio 4 d. pateikė ieškovei pretenziją dėl sutarties vykdymo, todėl apeliacinės instancijos teismas nepritarė pirmosios instancijos teismo išvadai, jog atsakovė sumokėdama ieškovei papildomą pinigų sumą ir neva nereikšdama pretenzijų dėl darbų kokybės, priėmė pirmo ir antro etapo darbus kaip atliktus tinkamai.
20. Pagal sutartį ieškovė įsipareigojo pritaikyti atsakovės reikmėms programą, jai kilo prievolė pasiekti tam tikrą rezultatą, ši sutarties dalis kvalifikuotina kaip rangos sutartis. Atsakovė laikosi pozicijos, jog ieškovė netinkamai įvykdė sutartį, nes atsakovė programos negali naudoti ir nenaudoja savo veikloje. Savo reikalavimams pagrįsti atsakovė apeliacinės instancijos teismui pateikė 2021 m. rugpjūčio 19 d. specialisto ataskaitą (išvadą), kurioje nurodyta, jog „sistema visiškai nepritaikyta darbui, daugelis modulių teisingai bei pilnai nefunkcionuoja. Visiškai nėra galimybės sverti bei priimti žaliavas, jas tinkamai užpajamuoti, perduoti gamybai, žymėti. Nėra ryšio su programa, nėra galimybės naudojamų žaliavų nurašymo pagal užduotus receptūras gamyboje, nėra sistemos apskaitos pagamintos produkcijos bei ryšio su programa gamyboje, interfeisas nepritaikytas darbui gamybai, nėra atliekų apskaitos bei pajamavimo galimybės, nėra komplektacijos pagamintos produkcijos ir svėrimo. Nėra sistemos paruošimo bei nurašymo gaminių pardavimui. Visas softas dirba netiksliai su daug klaidų, kurios yra kritinės optimizavimo laiko atžvilgiu ir teisingai pateikiamos komercinės informacijos, susijusios su tinkamu savikainos skaičiavimu, kainos skaičiavimu bei atitikimas užduotiems parametrams. Dalinai veikiančios funkcijos (arba veikiančios neteisingai) sudaro riziką pateikimo klientams, gamybai, tiekėjams neteisingos informacijos, dokumentai kurie paruošti siuntimui neturi visos reikiamos informacijos (netgi skirtingos kalbos viename dokumente, dokumentai ne iki galo išversti). Naudojant šią programą visiškai neįmanoma teisingai, efektyviai bei patogiai valdyti gamybos proceso. Netgi palyginus su dabar naudojama UAB „Polivektris“ programa, ši sistema negali pilnavertiškai vykdyti elementarių funkcijų kompleksiniam sistemos veikimui. Sistema UAB „Polivektris“ nenaudojama, nes ji pilnavertiškai nefunkcionuoja ir nėra pritaikyta UAB „Polivektris“ vykdomos veiklos specifikai, kadangi daugelis anksčiau minėtų funkcijų/modulių neveikia, daugelis funkcijų veikia neteisingai bei sudaro daug klaidų neleidžiant teisingai skaičiuoti, pajamuoti, pateikti pasiūlymus, nurašyti, analizuoti bei atlikti kitus veiksmus, kurie privalo būti tokio tipo sistemose.“ Išvadoje taip pat nurodyti programos trūkumai atskiruose moduluose: pirkimo, pajamavimo į sandėlį, rezervavimo, gamybos, svėrimo, pardavimo, taip pat kiti trūkumai.
21. Įvertinęs teismui pateikto atsakovės ir ieškovės susirašinėjimo elektroniniais laiškais nuo 2016 metų pabaigos turinį, apeliacinės instancijos teismas padarė išvadą, kad ieškovei buvo žinomi atsakovės poreikiai, susiję su programa, atsakovė teikdavo ieškovei pasiūlymus dėl tam tikrų programos funkcijų įgyvendinimo, programos spragų šalinimo. Be to, iš susirašinėjimo elektroniniais laiškais turinio matyti, kad atsakovė bendradarbiavo su ieškove, teikė jai reikalingą informaciją, pasiūlymus dėl programos trūkumų pašalinimo, patobulinimo, bendravimas buvo reguliarus iki 2021 m. kovo 10 d. pranešimo apie sutarties nutraukimą. Atsakovė sutartį dėl esminio jos pažeidimo nutraukė ne tik dėl to, jog buvo praleistas jos įvykdymo terminas, bet ir dėl to, jog nebuvo įdiegta tinkamai veikianti programa. Ieškovė neįrodė, jog atsakovė netinkamai įvykdė bendradarbiavimo pareigą ir sutartyje nustatytas jai tenkančias pareigas ar neatliko veiksmų, kurie būtini sutarčiai tinkamai įgyvendinti, ir

dėl to ieškovė negalėjo tinkamai įvykdyti sutarties. Ieškovė neįrodė, kad ji sutartinius įsipareigojimus pagal 2016 m. rugsėjo 30 d. sutartį įvykdė tinkamai. Atsakovė iš esmės negavo to, ko tikėjosi. Kaip nurodyta specialisto išvadoje, programa gerai nefunkcionuoja, nėra pritaikyta UAB „Polivektris“ vykdomos veiklos specifikai, daugelis funkcijų (modulių) neveikia, veikia neteisingai, programa daro daug klaidų.

22. Nustatęs, kad atsakovei nebuvo perduota tinkamos kokybės programa ir kad ieškovė neįrodė, jog sutartis tinkamai neįvykdyta dėl atsakovės kaltės, apeliacinės instancijos teismas kartu konstatavo ir esminį sutarties pažeidimą, kaip pagrindą nutraukti sutartį. Kai sutartis nutraukta, šalis gali reikalauti grąžinti jai viską, ką ji yra perdavusi kitai šaliai vykdydama sutartį, jeigu ji tuo pat metu grąžina kitai šaliai visa tai, ką buvo iš pastarosios gavusi ([CK 6.222 straipsnio](#) 1 dalis). Sutartį nutraukus dėl vienos iš šalių kaltės – sutarties neįvykdymo ar netinkamo įvykdymo, sutartį pažeidusiai šaliai atsiranda sutartinė civilinė atsakomybė, kurios formos – nuostolių atlyginimas, taip pat netesybų (baudos, delspinigių) sumokėjimas ([CK 6.221 straipsnio](#) 2 dalis, 6.256 straipsnio 2 dalis). Atsakovės sumokėtas sumas apeliacinės instancijos teismas įvertino kaip atsakovės patirtą žalą. Žalos atlyginimą, taip pat delspinigius (pagal sutartį 0,02 proc. delspinigių už kiekvieną uždelstą dieną, delspinigiams taikomas šešių mėnesių ieškinio senaties terminas) teismas priteisė iš ieškovės, kaip sutartį pažeidusios šalies. Atsakovei iš ieškovės taip pat priteistos 6 proc. procesinės metinės palūkanos ([CK 6.37 straipsnio](#) 2 dalis).

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į kasacinį skundą teisiniai argumentai

23. Kasaciniu skundu ieškovė R. Š. automatizuotų informacinių sistemų komandinė ūkinė bendrija „Aiva Sistema“ prašo panaikinti Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. sausio 18 d. sprendimą ir palikti galioti Vilniaus regiono apylinkės teismo 2021 m. liepos 22 d. sprendimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:

23.1. Apeliacinės instancijos teismas, pažeisdamas [CPK 314 straipsnio](#) nuostatas, neteisėtai priėmė į bylą atsakovės pateiktus naujus įrodymus (šalių susirašinėjimo el. laiškais kopijas ir 2021 m. rugpjūčio 19 d. specialisto ataskaitą), taip formuodamas ydingą šio straipsnio aiškinimo ir taikymo praktiką, ja vadovaujantis objektyviai būtinybe priimti į bylą naujus įrodymus yra laikytini (gali būti laikomi) ir tokie atvejai, kai pirmosios instancijos teismas, subjektyviu proceso šalies manymu, padaro neva visiškai nepagrįstas, tai proceso šaliai nepalankias išvadas. Naujų įrodymų pateikimo į bylą būtinybė vėliau, nei pirmosios instancijos teisme, atsakovė motyvavo tuo, kad pirmosios instancijos teismas, pasak atsakovės, vadovavosi nepagrįstomis išvadomis apie tai, kad atsakovė neįrodė ieškovės sukurtos programos trūkumų. Tai negalėjo būti pagrindas apeliacinės instancijos teismui priimti vėliau pateiktus įrodymus (šalių susirašinėjimo elektroniniais laiškais kopijas, 2021 m. rugpjūčio 19 d. specialisto ataskaitą). Atsakovės pateikti nauji įrodymai galėjo būti pateikti pirmosios instancijos teisme. Šioje byloje taip pat nėra įrodymų, kurie patvirtintų, kad pirmosios instancijos teismas kokius nors atsakovės įrodymus būtų atsisakęs priimti. Tai, kad bylos šalis negalėjo tikėtis, jog teismo sprendimas jai bus nepalankus, nėra priežastis apeliacinės instancijos teismui priimti naujus įrodymus į bylą.

23.2. Pirmosios instancijos teismas savo sprendimą motyvavo ir tuo, kad atsakovė aiškiai nenurodė, kokie konkrečiai darbai nebuvo atlikti, atsakovė apsiribojo tik abstrakčiomis frazėmis ir nurodymu, kad ji negali naudoti ieškovės sukurtos sistemos. Pirmosios instancijos teismas taip pat atkreipė dėmesį, kad šalys savo įrodinėjamų aplinkybių realumą turi pagrįsti įrodymais, o tokių įrodymų atsakovė nepateikė, taip pat nenurodė, kurių konkrečiai sutarties priedų nuostatų ieškovė neįgyvendino ir kaip tai pasireiškė, nepateikė programos trūkumų sąrašo, specialistų išvadų ir pan. Apeliacinės instancijos teismas, nukrypdamas nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos, į bylą kaip naują įrodymą priėmė galimai nepatikiną 2021 m. rugpjūčio 19 d. specialisto ataskaitą ir nevertino, kad ją pateikusi atsakovė piktnaudžiavo procesine teise. Specialisto ataskaita sudaryta praėjus beveik mėnesiui nuo tada, kai buvo priimtas atsakovei nepalankus pirmosios instancijos teismo sprendimas. Specialisto ataskaita sudaryta atlikus tik 4 val. trukmės tyrimą. Atsakovės nuožūra pasirinktas ir jos užsakymu ieškovės sukurtos programos vertinimą atlikęs vadinamasis ekspertas UAB „Smegeņu audra“ programuotojas A. B. net nėra įtrauktas į Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos skelbiamą Lietuvos teismo ekspertų sąrašą. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išaiškinta, kad teismas turi taikyti įstatymus tik patikimais duomenimis nustatęs bylai svarbias faktines aplinkybes, todėl tuomet, kai nustatinėjamas fakto klausimas, gali būti priimami nauji sužinoti, išreikalauti įrodymai, jeigu šalis šia teise nepiktnaudžiauja (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. vasario 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K 3 38 969/2015).

23.3. Apeliacinės instancijos teismas, pažeisdamas [CPK](#) 176–185 straipsniuose nustatytas įrodinėjamą reglamentuojančias proceso normas, ignoravo ieškovės nurodytas aplinkybes, nenurodė motyvų, kodėl ieškovės argumentus ir byloje esančius įrodymus atmėtai ir jais nesivadovauja. Teismas ignoravo aplinkybes, kad, pirma, atsakovė sumokėjo ieškovei už pirmo ir antro etapo darbus ir taip patvirtino tų darbų atlikimą; antra, atsakovė per sutartyje nurodytą terminą ieškovės pateikto galutinio darbų perdavimo–priėmimo akto nepasirašė ir nenurodė jokių pagrįstų priežasčių, kodėl toks aktas nepasirašomas; trečia, sprendimą nutraukti sutartį su ieškove atsakovė priėmė tik tada, kai ieškovė, vadovaudamasi sutartimi, įteikė atsakovei vienašališkai pasirašytą darbų perdavimo–priėmimo aktą ir jo pagrindu išrašytą sąskaitą faktūrą už visus pagal sutartį atliktus darbus.

24. Atsakovė UAB „Polivektris“ atsiliepimu į kasacinį skundą prašo kasacinį skundą atmesti ir Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. sausio 18 d. sprendimą palikti nepakeistą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:

24.1. Pagal kasacinio teismo praktiką apeliacinės instancijos teismas, sprenddamas dėl kiekvieno naujo pateikto įrodymo, turi patikrinti ir įvertinti: ar buvo objektyvi galimybė pateikti įrodymus bylą nagrinėjant pirmosios instancijos teisme; ar vėlesnis įrodymų pateikimas neužvilkins bylos nagrinėjimo; ar prašomi priimti nauji įrodymai turės įtakos sprendžiant šalių ginčą; ar šalis nepiktnaudžiauja įrodymų vėlesnio pateikimo teise (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. birželio 28 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-237-684/2019](#); 2021 m. birželio 23 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-196-421/2021](#); 2021 m. gruodžio 22 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-344-701/2021](#); 2015 m. vasario 13 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-38-969/2015](#); 2016 m. balandžio 14 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-218-916/2016](#); 2020 m. rugsėjo 30 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-239-378/2020](#); 2021 m. rugsėjo 2 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-226-943/2021](#)). [CPK 314 straipsnio](#) nuostata, ribojanti naujų įrodymų pateikimą apeliacinės instancijos teisme, neturi būti taikoma formaliai ir panaudota prieš sąžiningus teismo proceso dalyvius, taip pat negali būti vertinama kaip kliūtis teismui konkrečioje byloje įvykdyti teisingumą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gruodžio 2 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-1-701/2016](#); 2017 m. balandžio 14 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-179-611/2017](#); 2018 m. birželio 13 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-230-611/2018](#) ir kt.). Kasacinio teismo taip pat yra išaiškinta, kad, sprendžiant naujų įrodymų priėmimo apeliacinės instancijos teisme klausimą, be pirmiau įvardytų kriterijų, taip pat svarbu patikrinti ir įvertinti, ar naujai įrodymais nėra įrodinėjamos faktinės aplinkybės, kurios nebuvo nurodytos, tirtos ir vertintos pirmosios instancijos teisme ([CPK 306 straipsnio](#) 2 dalis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. lapkričio 21 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-349-248/2019](#); 2021 m. gruodžio 22 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-344-701/2021](#)).

24.2. Apeliacinės instancijos teismas, nusprenddamas priimti naujus įrodymus, įvertino šių teikiamų įrodymų reikšmingumą, visiškai pagrįstai prioritetą teikė visapusiškam ir teisingam bylos išnagrinėjimui bei teisingo sprendimo byloje priėmimui, o ne formaliam įstatymo ([CPK 314 straipsnis](#)) taikymui. Kadangi, kaip konstatavo apeliacinės instancijos teismas, pirmosios instancijos teismas priimtame sprendime netinkamai taikė įrodymų tyrimo ir vertinimo taisykles ir rėmėsi šurprizinėmis aplinkybėmis, todėl po pirmosios instancijos teismo sprendimo priėmimo iškilo būtinybė pateikti naujus įrodymus. Atsakovė su apeliaciniu skundu pateikė papildomus įrodymus, jie patvirtina turinčias reikšmės bylai aplinkybes, kurios pirmosios instancijos teismo buvo netinkamai nustatytos ([CPK 180 straipsnis](#)). Atsakovės su apeliaciniu skundu pateikti ir apeliacinės instancijos teismo priimti papildomi (nauji) įrodymai turi esminę reikšmę bylai išspręsti, nes jie patvirtina akivaizdžius ieškovės diegtos programos trūkumus, o tai neabejotinai yra reikšminga visapusiškam ir

objektyviam bylos aplinkybių ištyrimui. Atsakovės pateiktais naujais įrodymais yra grindžiamas pirmosios instancijos teismo klaidingas faktinių aplinkybių nustatymas, sprendžiant dėl sutarties vykdymo. Nėra jokio pagrindo spręsti buvus kokius nors atsakovės nesąžiningus veiksmus, atsakovė savo teisėmis naudojasi sąžiningai, gindama savo teises ir teisėtus interesus. Naujų įrodymų priėmimą lėmė būtinybė atskleisti bylos esmę. Ieškovė pasinaudojo galimybe susipažinti su atsakovės pateiktais rašytiniais įrodymais ir pareiškė dėl jų savo nuomonę, todėl ieškovės procesinės teisės šiuo aspektu nebuvo apribotos. Apeliacinės instancijos teismas teisėtai ir pagrįstai priėmė atsakovės papildomai, iškilus būtinumui, pateiktus įrodymus ir juos vertino kartu su visais kitais byloje esančiais įrodymais, todėl šių apeliacinės instancijos teismui pateiktų įrodymų priėmimas lėmė teisėto ir teisingo apeliacinės instancijos teismo sprendimo priėmimą.

- 24.3. Apeliacinės instancijos teismas tinkamai taikė civilinio proceso normas, reglamentuojančias įrodymus ir įrodinėjimą, be kita ko, įrodymų tyrimą ir įvertinimą ([CPK 183 ir 185 straipsniai](#)). Ieškovė neįrodė aplinkybių, kuriomis grindė savo reikalavimus ([CPK 178 straipsnis](#)) priteisti skolą iš atsakovės. Atsakovės apeliaciniame skunde išsamiai išdėstytos sutarties vykdymo aplinkybės bei jas pagrindžiantys įrodymai, susiję su šalių sutartinių prievolių vykdymu, taip pat pirmosios instancijos teismo posėdyje liudytojų A. B. ir M. S. duoti parodymai. Byloje esančių įrodymų visuma akivaizdžiai patvirtina, kad ieškovė nesilaikė sutarties priede Nr. 1 nurodytų programos diegimo terminų. Atsakovė nenaudoja ieškovės bandytos įdiegti programos savo veikloje, programa visavertiškai nefunkcionuoja ir nėra pritaikyta atsakovės veiklos specifikai, t. y. dėl apeliacinės instancijos teismo nustatytų aplinkybių – programos trūkumų – atsakovė savo veikloje naudotis programa neturi jokios galimybės. Apeliacinės instancijos teismas padarė visiškai pagrįstą išvadą, jog ieškovė neįrodė, kad ji sutartinius įsipareigojimus pagal sutartį įvykdė tinkamai, nes atsakovė iš esmės negavo to, ko tikėjosi.
- 24.4. Kasacinio skundo argumentas, kad programos įdiegimo (veikimo) vertinimą atliko specialistas, kuris nėra įtrauktas į Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos skelbiamą Lietuvos teismo ekspertų sąrašą, nesudaro jokio pagrindo šiuo rašytiniu įrodymu nesivadovauti, juo labiau šį rašytinį įrodymą atsisakyti priimti. Atsakovės pateikta ataskaita (specialisto išvada) laikytina vienu iš rašytinių įrodymų.
- 24.5. Ieškovė nepagrįstai kasaciniame skunde teigia, kad apeliacinės instancijos teismas ignoravo aplinkybes, jog atsakovė pirmo ir antro etapo darbus neva yra priėmusi kaip atliktus tinkamai. Apeliacinės instancijos teismas ne ignoravo šią ieškovės nurodomą aplinkybę, o priešingai – išsamiai išnagrinėjo, ir konstatavo, kad pirmosios instancijos teismas nepagrįstai nusprendė, jog atsakovė, sumokėdama ieškovei papildomą pinigų sumą ir neva nereikšdama pretenzijų dėl darbų kokybės, priėmė pirmo ir antro etapo darbus kaip atliktus tinkamai.
- 24.6. Vien tai, kad atsakovė sumokėjo ieškovei 2016 m. spalio 4 d. 5567,96 Eur avansą bei papildomai 2017 m. gruodžio 15 d. 3771,60 Eur, *per se* (savaiame) nereikia, jog atsakovė pagal sutartį atliktus pirmo bei antro etapo įdiegimo darbus *de facto* (faktiškai) priėmė kaip tinkamus. 2017 m. gruodžio 15 d. pavedimas ieškovei buvo padarytas ne kaip atsiskaitymas už pirmo ir antro etapų padarytus darbus, o ieškovei prašant (šalių sutarimu) kaip mokėjimas iš anksto, nes ieškovei labai reikėjo pinigų. Šias aplinkybes patvirtina į bylą 2021 m. birželio 29 d. atsakovės pateikti rašytiniai įrodymai – šalių elektroninis susirašinėjimas.
- 24.7. Pagal sutarties 2.3.2 punktą, pabaigus programavimo ir diegimo kiekvieno etapo darbus, ieškovė pateikia darbų atlikimo aktą ir PVM sąskaitą faktūrą už faktiškai atliktus darbus. Ieškovė atsakovei yra pateikusi tik vieną darbų atlikimo aktą, t. y. 2020 m. vasario 7 d., o iki tol joks darbų atlikimo aktas atsakovei net nebuvo teiktas. Ieškovė neatliko darbų etapais, priešingu atveju vadovaudamasi minėta sutarties nuostata darbų atlikimo aktus būtų teikusi po kiekvieno faktiškai atliktų darbų etapo. Ieškovė sutartimi įsipareigojo atlikti darbus trimis etapais (sutarties 2.3 punktas), todėl turėjo atlikti visus sutartyje nustatytus darbus, nes tik visiškas programos pritaikymas atsakovės vykdomos veiklos specifikai būtų pagrindas laikyti sutartį įvykdyta, tik tokiu atveju tai lentų atsakovės prievolę sumokėti už programos įdiegimą (sutarties 7.2 punktas).
- 24.8. Dėl ieškovės sutartinių įsipareigojimų netinkamo vykdymo ir diegiamos programos trūkumų atsakovė pretenzijas ieškovei reikė tiek elektroniniais laiškais, tiek tiesiogiai šalių atstovų susitikimų metu, tiek 2018 m. spalio 4 d., 2020 m. sausio 14 d., 2020 m. kovo 10 d. rašytinėmis pretenzijomis, kuriose buvo išsamiai išdėstyti esminiai sutarties pažeidimai. Vien tai, kad ir po 2020 m. vasario 7 d. darbų atlikimo akto pateikimo ieškovė tęsė programos diegimo darbus (šalino programos neveikimo priežastis), akivaizdžiai patvirtina, jog ieškovės darbų atlikimo aktas yra nepagrįstas, nes ieškovės šiame akte nurodyti darbai nebuvo atlikti ar atlikti su trūkumais, dėl kurių programa neveikė. Vien tas faktas, kad atsakovė negali naudotis ir savo veikloje nesinaudoja ieškovės diegta programa, patvirtina, jog ieškovė savo sutartinių įsipareigojimų nėra įvykdžiusi. Sutartis 2021 m. balandžio 10 d. yra nutraukta dėl esminio jos pažeidimo, nutraukimo teisėtumas negincijamas.
- 24.9. Kasaciniu skundu ieškovė tiesiog nesutinka su apeliacinės instancijos teisme nustatytais faktinėmis aplinkybėmis ir jų pagrindu padarytomis išvadomis, tačiau tai savaiame nereikia, jog apeliacinės instancijos teismas netinkamai aiškino ir taikė materialiosios ir (ar) proceso teisės normas. Įrodymų tyrimas ir vertinimas yra ne kasacinio teismo, o pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų prerogatyva. Apeliacinės instancijos teismas pagal savo vidinį įsitikinimą, nepažeisdamas įrodymų vertinimo taisyklių ir jas aiškinančios kasacinio teismo praktikos, tinkamai ištyrė visas faktines aplinkybes, šalių pareikštus reikalavimus ir visapusiškai įvertino tiek ieškovės, tiek atsakovės pateiktus įrodymus, priėmė teisingą sprendimą.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

25. *Kasaciniame procese keliami tinkamo įrodinėjimo taisyklių taikymo apeliacinės instancijos teisme klausimai, kasacinio skundo argumentais ieškovė ginčija apeliacinės instancijos teismo sprendimą priimti atsakovės pateiktus naujus įrodymus bei teismo atliktą įrodymų tyrimą. Teisėjų kolegija pažymi, kad tinkamam kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį argumentų išnagrinėjimui taip pat aktualios įstatymo ir teismų praktikos nuostatos, apibrėžiančios teismo vaidmenį įrodinėjimo procese – pareigą užtikrinti tinkamą įrodinėjimo procesą.*

Dėl teismo vaidmens ir pareigų įrodinėjimo procese

26. Civilinę bylą nagrinėjantis teismas siekia įgyvendinti įstatyme įtvirtintus civilinio proceso tikslus – ginti asmenų, kurių materialinės subjektinės teisės ar įstatymų saugomi interesai pažeisti ar ginčijami, interesus, tinkamai taikyti įstatymus teismui nagrinėjant civilines bylas, priimant sprendimus bei juos vykdančiam, taip pat kuo greičiau atkurti teisingą taiką tarp ginčo šalių, aiškinti bei plėtoti teisę ([CPK 2 straipsnis](#)). Civilinio proceso koncentracijos ir ekonomškumo principai suponuoją ir teismo, ir dalyvaujančių byloje asmenų pareigą aktyviai veikti siekiant kuo

operatyvesnio ir ekonomiškesnio bylos išnagrinėjimo ([CPK 7 straipsnis](#)). Civilinio proceso tikslų įgyvendinimas neatsiejamas nuo kooperacijos (bendradarbiavimo) principo: teismas, [CPK](#) nustatyta tvarka bendradarbiaudamas su dalyvaujančiais byloje asmenimis, imasi priemonių, kad byla būtų tinkamai išnagrinėta; dalyvaujantys byloje asmenys šio kodekso nustatyta tvarka bendradarbiauja tarpusavyje ir su teismu ([CPK 8 straipsnis](#)).

27. Aiškindamas teismo pareigą laikantis kooperacijos principo užtikrinti tinkamą bylos išnagrinėjimą, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra konstatavęs, kad teismo pareigą bendradarbiauti su bylos šalimis aktuali ir įrodinėjimo procese (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. gruodžio 21 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-531-248/2018](#), 25 punktas; 2022 m. kovo 9 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-50-313/2022](#), 31 punktas). Kasacinio teismo išaiškinta, kad teismas *ex officio* (pagal pareigas) yra atsakingas už tinkamą įrodinėjimo proceso organizavinį ir kartu jis turi užtikrinti, jog įrodinėjimo procesas vyktų taip, kad būtų tinkamai išspręsti [CPK](#) 265 straipsnyje įvardyti klausimai: įvertinti įrodymai, konstatuota, kurios aplinkybės, turinčios reikšmės bylai, yra nustatytos ir kurios nenustatytos, koks įstatymas turi būti taikomas ir ar ieškinys yra tenkintinas. Taigi, tinkamo įrodinėjimo proceso užtikrinimas yra pamatinė ir kartu būtinoji teisingo bylos išnagrinėjimo iš esmės, užbaigiamo teismo sprendimo priėmimo, sąlyga (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. vasario 7 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-15-701/2019](#), 20 punktas; 2021 m. gruodžio 13 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-305-378/2021](#), 44 punktas).
28. Iš dispozityvumo ir rungimosi principų išplaukia, kad pareiga (išskyrus įstatyme nustatytas išimtis) teikti teismui įrodymus tenka šalims. Šalys turi įrodyti aplinkybes, kuriomis grindžia savo reikalavimus bei atskirtimus, išskyrus atvejus, kai yra remiamasi aplinkybėmis, kurių [CPK](#) nustatyta tvarka nereikia įrodinėti ([CPK 178 straipsnis](#)). Bylos šalims tenkančios įrodinėjimo pareigos vykdymas yra orientuotas į bylą nagrinėjančio teismo įtikinimą, kad egzistuoja faktinės aplinkybės, kurionis grindžiami reikalavimai ir atskirtimai. Taigi, teismai, vertindami šalių pateiktus įrodymus, remiasi įrodymų pakankamumo taisykle, o išvada dėl konkrečios faktinės aplinkybės buvimo daroma pagal vidinį teismo įsitikinimą, grindžiamą visapusišku ir objektyviu visų reikšmingų bylos aplinkybių išnagrinėjimu ([CPK 185 straipsnio](#) 1 dalis, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. vasario 15 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-24-378/2022](#), 39 punktas).
29. Įrodymų rinkimas ir teikimas, kaip sudėtinės įrodinėjimo proceso dalys, – šalių pareigos dalykas ([CPK 179 straipsnio](#) 1 dalis). Teismas neturi teisės savo iniciatyva rinkti įrodymus, nebent įstatymas atskirais (specialiais) atvejais suteikia teismui tokią teisę ([CPK 178 straipsnio](#) 2 dalis, 376 straipsnio 1 dalis, 414 straipsnio 1 dalis ir pan.). Kita vertus, teismas turi procesinę pareigą tinkamai paskirstyti įrodinėjimo našą bylos baigtimi suinteresuotiems proceso dalyviams (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. gruodžio 21 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-531-248/2018](#), 24 punktas; 2019 m. vasario 7 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-15-701/2019](#), 20, 21 punktai).
30. Teisėjų kolegija pažymi, kad aptariama bylą nagrinėjančio teismo pareiga užtikrinti tinkamą įrodinėjimo proceso eigą negali būti aiškinama taip, kad būtų paneigiama ir teismui perkeliama suinteresuotų bylos baigtimi dalyvaujančių asmenų pareiga įrodyti savo reikalavimų ir atskirtimų pagrindą; šios teismo ir dalyvaujančių asmenų pareigos dera tarpusavyje, tačiau atsakomybė už tinkamą jų derinimą tenka bylą nagrinėjančiam teismui.
31. Teismo procesiniai veiksmai pasižymi nuosekliu eiliškumu pereinant nuo vienos prie kitos proceso stadijos ir yra nukreipti į civilinio proceso tikslų siekimą. Įrodymai, kuriais grindžiami ieškinio reikalavimai, pateikiami kartu su ieškiniu ([CPK 135 straipsnio](#) 2 dalis). Teismas, jau priėmęs ieškinį dar iki parengiamojo posėdžio arba iki bylos nagrinėjimo iš esmės, prirėkus patikslina arba paskirsto šalių našą įrodinėti ([CPK 225 straipsnio](#) 1 dalies 1 punktas). Pasirengimo nagrinėti bylą teisme metu šalys ir tretieji asmenys turi pateikti teismui visus turimus įrodymus bei paaiškinimus, turinčius reikšmės bylai, taip pat nurodyti įrodymus, kurių jie negali pateikti teismui, kartu nurodant aplinkybes, trukdančias tai padaryti, bei galutinai suformuluoti savo reikalavimus ir atskirtimus į pareikštus reikalavimus ([CPK 226 straipsnis](#)).
32. Šiame kontekste teisėjų kolegija pabrėžia, kad tinkamas įrodinėjimo našos paskirstymas negalimas be teisingo teisinio nagrinėjamų santykių kvalifikavimo. Kaip ne kartą nurodyta kasacinio teismo praktikoje, pareiga teisiskai kvalifikuoti nagrinėjamus santykius tenka bylą nagrinėjančiam teismui (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gruodžio 2 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-328-248/2020](#), 21 punktas; 2021 m. spalio 27 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-270-381/2021](#), 30 punktas ir jame nurodyta kasacinio teismo praktika).
33. Taigi, bylą nagrinėjantis teismas visų pirma turi nustatyti, kokie materialieji įstatymai turi būti taikomi byloje, pagal tai, kas nustatyta taikytiname įstatyme ir kokius reikalavimus bei atskirtimus reiškia šalys, apibrėžti bylos nagrinėjimo dalyką, t. y. kokios aplinkybės yra aktualios ir įrodinėtinos, ir tuomet spręsti, ar reikia patikslinti šalių įrodinėjimo pareigą. Pažymėtina, šalių lygiateisiskumo ir teisės būti išklausytoms principai įpareigoja teismą vengti siurprizinių sprendimų, t. y. sprendimų dėl bylos esmės grįsti aplinkybėmis ir argumentais, kurios nebuvo nagrinėjimo dalykas ir dėl kurių suinteresuoti asmenys negalėjo pasisakyti.
34. Teismo pareiga kontroliuoti tinkamą įrodinėjimo proceso eigą išlieka aktuali ir vėlesnėse proceso stadijose. Teismas, posėdyje išaiškindamas dalyvaujančiams byloje asmenims jų procesines teises, taip pat turėtų pažymėti teisę ir kartu pareigą pateikti teismui įrodymus ir argumentus, kuriais grindžiami jų reikalavimai ar atskirtimai. Būtinybė patikslinti įrodinėjimo našą gali kilti ir tolesnėje proceso eigoje. Procesinių teisių išaiškinimas, taip pat išaiškinimas šalims, ką jos turi įrodinėti ir kokius konkrečius galimus įrodymus jos turėtų pateikti, reiškia teismo siekį tinkamai išnagrinėti ginčą ir padeda šalims tinkamai įgyvendinti jų pareigą laiku pateikti visus su byla susijusius reikiamus įrodymus. Tokie teismo veiksmai nelaikytini teismo nešališkumo pažeidimu, jeigu atliekami vienodai visų dalyvaujančių byloje asmenų atžvilgiu.
35. Apibendrinama teisėjų kolegija konstatuoja, kad aptartos įrodinėjimo procesinių taisyklių ir teismų praktikos nuostatos suponuoja, jog teismo sprendimas turi būti pagrįstas tinkamu įrodymų ištyrimu ir bylai reikšmingų aplinkybių konstatavimu; aplinkybė, kad šie reikalavimai buvo pažeisti bylą nagrinėjusio pirmosios instancijos teismo, lemia, kad proceso teisės normų pažeidimai turi būti ištaisyti apeliacinės instancijos teisme; šioje byloje nagrinėjamų teisės klausimų aspektu pažymėtina, kad pirmosios instancijos teismo padaryti įrodinėjimo proceso normų pažeidimai gali būti reikšmingi sprendžiant dėl naujų įrodymų pateikimo apeliacinės instancijos teisme leistinumo ([CPK 314 straipsnis](#)).

Dėl naujų įrodymų apeliacinės instancijos teisme priėmimo

36. [CPK](#) įtvirtinta ribota apeliacija, kuriai būdinga tai, kad pirmosios instancijos teismo sprendimas apeliacine tvarka tikrinamas pagal byloje jau esančius ir pirmosios instancijos teismo ištirtus ir įvertintus duomenis, tikrinama, ar pirmosios instancijos teismas turėjo pakankamai įrodymų teismo padarytoms išvadoms pagrįsti, ar teismas juos tinkamai ištyrė ir įvertino, ar nepažeidė kitų įrodinėjimo taisyklių ir t. t. Apeliacinės instancijos teismas atsisako priimti naujus įrodymus, kurie galėjo būti pateikti pirmosios instancijos teisme, išskyrus atvejus, kai pirmosios instancijos teismas nepagrįstai juos atsisakė priimti ar kai šių įrodymų pateikimo būtinybė iškilo vėliau ([CPK 314 straipsnis](#)).
37. Pagal kasacinio teismo praktiką [CPK 314 straipsnio](#) nuostata, ribojanti naujų įrodymų pateikimą apeliacinės instancijos teisme, neturi būti taikoma formaliai ir panaudota prieš sąžiningus teismo proceso dalyvius, taip pat negali būti vertinama kaip kliūtis teismui konkrečioje byloje įvykdyti teisingumą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gruodžio 2 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-1-701/2016](#); 2017 m. balandžio 14 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-179-611/2017](#); 2018 m. birželio 13 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-230-611/2018](#) ir kt.). Teismas turi taikyti įstatymus tik patikrinais duomenimis nustatęs bylai svarbias faktines aplinkybes, todėl tuomet, kai nustatinėjamas fakto klausimas, gali būti priimami naujai sužinoti, išreikšiami įrodymai, jeigu šalis šia teise nepiktinaudžia (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2005 m. liepos 11 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-371/2005](#); 2015 m. vasario 13 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-38-969/2015](#); 2021 m. rugsėjo 2 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-226-943/2021](#), 68 punktas).
38. Pasisakydamas dėl [CPK 314 straipsnio](#) normos santykio su teismo pareiga vykdyti teisingumą kasacinis teismas yra pažymėjęs, kad teismo

atsisakymas priimti kad ir vėliau pateikiama, bet turinti tokią bylai svarbią įrodomąją reikšmę, nuo kurios priklausytų bylos išnagrinėjimo rezultatas, įrodymą būtų nepateisinamas protingumo, sąžiningumo ir teisingumo požiriu. [CPK 314](#) straipsnyje įtvirtinti ribojimai neturėtų būti taikomi tais atvejais, kai naujai teikiamo įrodymo įrodomoji vertė nagrinėjamam ginčui yra akivaizdžiai esminė (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. birželio 21 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-348/2013](#); 2022 m. kovo 30 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-181-823/2022](#), 71 punktą).

39. Apeliacinės instancijos teismas, sprenddamas dėl kiekvieno naujo pateikto įrodymo, turi patikrinti ir įvertinti: ar buvo objektyvi galimybė pateikti įrodymus bylą nagrinėjant pirmosios instancijos teisme; ar vėlesnis įrodymų pateikimas neužvilkins bylos nagrinėjimo; ar prašomi priimti nauji įrodymai turės įtakos sprendžiant šalių ginčą; ar šalis nepiktnaudžiauja įrodymų vėlesnio pateikimo teise (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. birželio 28 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-237-684/2019](#), 33 punktą; 2021 m. rugsėjo 16 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-371-701/2021](#), 10 punktą).
40. Apeliacinės instancijos teismas, sprenddamas klausimą dėl naujų įrodymų priėmimo, turi įvertinti, ar bylos šalis pirmosios instancijos teisme turėjo galimybę įrodinėti atitinkamas aplinkybes, ar jos jai buvo žinomos, ar buvo pakankamai laiko įrodymams teikti, ar teismas nesuvaržė bylos šalies teisių teikti byloje įrodymus, ar kooperavosi su šalimis renkant įrodymus. Jeigu teismas kooperavosi su šalimis proceso metu, nevaržė šalies procesinių teisių, o pati šalis nerodė iniciatyvos ar net piktnaudžiavo procesinėmis teisėmis (teikė prašymus dėl įrodymų tik teismo posėdžio dieną, neprasė skirti ekspertizės per pakankamą bylos nagrinėjimo laiką ir pan.), tai gali sudaryti pagrindą nepriimti vėliau pateiktų įrodymų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. kovo 23 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-143-695/2017](#), 32 punktą).
41. Atsakovė, teikdama apeliacinį skundą, apeliacinės instancijos teismui pateikė naujus įrodymus: susirašinėjimo su ieškove medžiagą (elektroninius laiškus), specialisto ataskaitą (išvadą). Pateikdama apeliacinį skundą atsakovė motyvavo naujų įrodymų pateikimą tuo, kad nors viso bylos nagrinėjimo metu ji teigė, jog ieškovė neįvykdė sutarties, jos sukurta programa negalima naudotis, pirmosios instancijos teismo sprendime atsakovei siurpriziškai konstatuota, jog atsakovė neįrodė konkrečių ieškovės diegiamos programos trūkumų.
42. Pažymėtina, kad ieškovė turėjo galimybę susipažinti su naujai teikiama įrodymais ir juos ginčyti. Atsakovės teikiami nauji įrodymai ieškovei tapo žinomi iš teismo su pranešimu išsiųsto jai apeliacinio skundo nuorašo. Atsiliepime į apeliacinį skundą ieškovė nepateikė prieštaravimų dėl naujų įrodymų priėmimo, neišdėstė šiuo klausimu jokios (ne)pritariančios pozicijos, tik dėl naujo įrodymo – specialisto išvados išreikšė abejones patikimumo aspektu. Ieškovės atsiliepime į apeliacinį skundą išdėstyti argumentai dėl nesutikimo su apeliaciniu skundu, bet nepateikta jokių argumentų dėl to, kad atsakovės pateikti nauji įrodymai turėtų būti teismo nepriimami.
43. Apeliacinės instancijos teismas, įvertinęs bylos specifiką, įrodinėjimo pareigos byloje turinį, naujų įrodymų priėmimą motyvavo siekiu visapusiško, teisingo bylos išnagrinėjimo ir protingos pusiausvyros tarp proceso koncentruotumo, ekonomiškumo ir dispozityvumo principų, teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principų. Teisėjų kolegija šį teismo sprendimą pripažįsta pagrįstu ir teisėtu.
44. Vertinant ieškovės kasacinio skundo ir atsakovės atsiliepimo argumentų dėl naujų įrodymų priėmimo teisinį pagrįstumą, pažymėtina, kad ginčo sutarties santykiai buvo teisiškai kvalifikuoti kaip mišrūs paslaugų teikimo, rangos ir autorinės sutarties santykiai ir bylos nagrinėjimo dalykas atitinkamai apibrėžtas tik bylą nagrinėjant apeliacinės instancijos teisme, pirmosios instancijos teismas ginčą išsprendė pagal bendrąsias sutarčių vykdymo nuostatas. Atsakovė nuo bylos pradžios teigė ir teikė įrodymus, kad sutartis tinkamai neįvykdyta, ieškovės pateikta kompiuterinė programa turi esminių trūkumų ir yra netinkama naudotis; pirmosios instancijos teismas sprendime nepateikė bylos įrodymų tyrimo, atsakovės argumentus atmetė nurodydamas, kad atsakovė neįrodė konkrečių programos trūkumų, nors proceso metu šalių įrodinėjimo pareigos atitinkamai patikslinės nebuvo. Esant tokioms aplinkybėms, nėra pagrindo išvada, kad atsakovė piktnaudžiavo procesinėmis teisėmis, todėl atsakovei pripažintina teisė teikti naujus įrodymus apeliacinės instancijos teisme.
45. Kilus ginčui dėl mišrios paslaugų teikimo, rangos ir autorinės sutarties vykdymo, sutarties dalyko – kompiuterinės programos pateikimo, jos įdiegimo – tinkamumas ir šios programos trūkumai yra svarbi įrodinėjama aplinkybė byloje, kuri turėjo būti nustatyta bylą nagrinėjant pirmosios instancijos teisme. Dėl dalyko specifikos kompiuterinės programos tinkamumui įvertinti gali būti pasitelkiami asmenys, turintys specialių žinių. Atsakovės pateiktą specialisto ataskaitą (išvadą) surašęs asmuo yra programuotojas, įgijęs informacinių technologijų bakalauro laipsnį, patvirtinantį turimą išsilavinimą vertinti kompiuterinės programos techninius ypatumus, todėl nėra pagrindo vertinti nurodyto asmens kvalifikaciją kaip nepakankamą. Ši ataskaita yra rašytinis įrodymas ir jos turinys galėjo būti teismo vertinamas kartu su kitais bylos įrodymais. Ieškovė, teigdama, kad specialisto išvada nepatikima, nepateikia pakankamų tai pagrindžiančių argumentų.
46. Dėl kitų ieškovės kasacinio skundo argumentų, susijusių su įrodymų vertinimo teisingumu apeliacinės instancijos teisme, pažymėtina, kad, kaip nurodyta kasacinio teismo praktikoje (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. vasario 2 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-23/2009](#); 2015 m. balandžio 9 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-190-706/2015](#)), ginčo šalies nesutikimas su tuo, kaip teismas įvertino įrodymus, nėra pakankamas konstatuoti, kad įrodymai įvertinti netinkamai; nė vienas įrodymas neturi teismui išankstinės galios, išvada dėl bylos faktų turi būti daroma visumos įrodymų vertinimo pagrindu. Kasacinis teismas įrodymų netiria ir faktų nenustato, todėl kasacijos pagrindu gali būti tik įrodinėjimą reglamentuojančių proceso normų pažeidimas. Nagrinėjamu atveju apeliacinės instancijos teismas išsamiai pagrindė sprendimą bylos įrodymų visumos vertinimu, kasacinio skundo argumentai nesudaro pagrindo pripažinti, kad vertinant įrodymus padaryta proceso teisės pažeidimų.
47. Apibendrinant išdėstytus argumentus darytina išvada, kad kasacinio skundo argumentai nesudaro pagrindo spręsti, jog apeliacinės instancijos teismas, rinkdamas ir tirdamas įrodymus, pažeidė procesinius įstatymus, dėl to galėjo būti priimtas neteisingas sprendimas dėl bylos esmės. Todėl apeliacinės instancijos teismo sprendimas paliktinas nepakeistas ([CPK 359 straipsnio](#) 1 dalies 1 punktą).

Dėl bylinėjimosi išlaidų

48. [CPK 93 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta, kad šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą.
49. Šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, iš antrosios šalies priteisiamos bylinėjimosi išlaidos ([CPK 93 straipsnio](#) 1, 2 dalys, 98 straipsnio 1 dalis). Atsakovė prašo priteisti jos turėtų bylinėjimosi išlaidų kasaciniame teisme atlyginimą. Atsakovė pateikė banko mokėjimo pavedimą, kuriuo ji sumokėjo advokatui 2495,63 Eur už atsiliepimo į kasacinį skundą parengimą. Prašomos priteisti bylinėjimosi išlaidos neviršija teisingumo ministro 2015 m. kovo 19 d. įsakymu Nr. 1R-77 ir Lietuvos advokatūros advokatų tarybos pirmininko 2015 m. kovo 16 d. raštu Nr. 141 patvirtintų Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalių dydžių 7, 8,14, 8,16 punktuose nurodytų dydžių. Netenkinus ieškovės kasacinio skundo, iš ieškovės priteistinas bylinėjimosi išlaidų atlyginimas atsakovei.
50. Netenkinus ieškovės kasacinio skundo, ieškovės turėtos bylinėjimosi išlaidos neatlyginamos. Teismo procesinių dokumentų siuntimo išlaidų atlyginimas turėtų būti priteisiamas valstybei iš ieškovės ([CPK 79 straipsnis](#), 88 straipsnio 1 dalies 3 punktas, 92 straipsnis, 96 straipsnio 1 dalis). Lietuvos Aukščiausiajame Teisme patirta procesinių dokumentų siuntimo išlaidų mažiau nei minimali 5 Eur valstybei priteistina bylinėjimosi išlaidų suma (Lietuvos Respublikos teisingumo ministro ir Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011 m. lapkričio 7 d. įsakymas Nr. 1R-261/1K-355 „Dėl minimalios valstybei priteistinos bylinėjimosi išlaidų sumos nustatymo“, redakcija, galiojanti nuo 2020 m. sausio 23 d.). Atsižvelgiant į tai, procesinių dokumentų įteikimo išlaidų atlyginimas valstybės naudai iš ieškovės nepriteisinas.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. sausio 18 d. sprendimą palikti nepakeistą.
Priteisti atsakovei uždarajai akcinei bendrovei „Polivektris“ (j. a. k. 124940740) iš ieškovės komandinės ūkinės bendrijos „Aiva sistema“ (j. a. k. 120124533) 2495,63 Eur (du tūkstančius keturis šimtus devyniasdešimt penkis Eur 63 ct) bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.
Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjos

Alė Bukaviniene

Gražina Davidonienė

Sigita Rudėnaitė